

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 651/2013-22

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 6. novembra 2013 predbežne prerokoval sťažnosti obchodnej spoločnosti S., a. s., P., zastúpenej B., s. r. o., advokátska kancelária, B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. J. B., vedené pod sp. zn. Rvp 18896/2013 a sp. zn. Rvp 18897/2013 vo veci namietaného porušenia jej základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uzneseniami Krajského súdu v Trnave sp. zn. 21 Ncb 16/2013 z 3. júna 2013 a sp. zn. 21 Ncb 8/2013 z 29. apríla 2013 a takto

r o z h o d o l :

1. Sťažnosti obchodnej spoločnosti S., a. s., vedené pod sp. zn. Rvp 18896/2013 a sp. zn. Rvp 18897/2013 s p á j a na spoločné konanie, ktoré bude ďalej vedené pod sp. zn. Rvp 18896/2013.

2. Sťažnosti obchodnej spoločnosti S., a. s., o d m i e t a ako zjavne neopodstatnené.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) boli 7. októbra 2013 faxom a 9. októbra 2013 poštou doručené sťažnosti obchodnej spoločnosti S., a. s., P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej B., s. r. o., advokátska kancelária, B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. J. B., vedené pod sp. zn. Rvp 18896/2013 a sp. zn. Rvp 18897/2013, ktorými namietala porušenie svojho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 38 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uzneseniami Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Ncb 16/2013 z 3. júna 2013 a sp. zn. 21 Ncb 8/2013 z 29. apríla 2013 (ďalej aj „uznesenia krajského súdu“ alebo „napadnuté uznesenia“).

Zo sťažností a z ich príloh vyplýva, že sťažovateľka vystupuje v pozícii žalovanej v súdnom konaní vedenom na Okresnom súde Piešťany (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 6 Cb 8/2008 o zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 86 469,33 € s príslušenstvom proti žalobcovi obchodnej spoločnosti E., spol. s r. o. Zákonným sudcom v tejto veci je Mgr. V. Z. (ďalej aj „zákonný sudca“). Okresný súd v tomto konaní meritórne rozhodol rozsudkom sp. zn. 6 Cb 8/2008 z 7. decembra 2011 tak, že zaviazal sťažovateľku na úhradu žalovanej pohľadávky spolu s úrokom z omeškania. Krajský súd na základe odvolania podaného sťažovateľkou zrušil predmetné rozhodnutie uznesením sp. zn. 21 Cob 16/2012 z 19. júla 2012 z dôvodu, že sťažovateľke bola odňatá možnosť konať pred súdom. Krajský súd v odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že okresný súd sa v odvolaní napadnutom rozsudku nevysporiadal s tým, akým spôsobom určil sumu zmluvnej pokuty a na základe akých dôkazov považoval za preukázané skutočnosti zakladajúce dôvod priznania zmluvnej pokuty. Obsahovo identický záväzný pokyn bol krajským súdom v tejto veci už raz udelený uznesením sp. zn. 21 Cob 394/2006, ktorým bol zrušený rozsudok z 3. októbra 2006 vyhlásený predchádzajúcou zákonnou sudkyňou Mgr. Ingrid Šimonovou.

Sťažovateľka tiež vystupuje v postavení žalovanej v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6 Cb 2/2008 o zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 2 655 513,51 € s príslušenstvom proti žalobcovi – obchodnej spoločnosti S., s. r. o. Aj v tomto konaní je zákonným sudcom Mgr. V. Z., ktorý rozsudkom sp. zn. 6 Cb 2/2008 z 5. novembra 2008 rozhodol o povinnosti sťažovateľky zaplatiť žalovanú pohľadávku v celej sume spolu s príslušenstvom. Krajský súd opätovne zrušil uvedený rozsudok okresného súdu uznesením sp. zn. 21 Cob 48/2009 z 29. mája 2009 z dôvodu, že sťažovateľke bola odňatá možnosť konať pred súdom. Krajský súd v odôvodnení uznesenia sp. zn. 21 Cob 48/2009 z 29. mája 2009 okresnému súdu vytkol, že nepredložil nadriadenému súdu sťažovateľkou vznesenú námietku zaujatosti voči zákonnému sudcovi, nerozhodol o jej návrhoch na prerušenie konania a na pristúpenie vedľajšieho účastníka do konania, a to bez toho, aby sa uvedenými procesnými návrhmi vysporiadal v odôvodnení svojho rozhodnutia.

V súdnom konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 6 Cb 48/2008, v ktorom sťažovateľka vystupuje v pozícii žalovanej o zaplatenie zmluvnej pokuty v sume 31 368,25 € s príslušenstvom proti žalobcovi obchodnej spoločnosti E., spol. s r. o. (Rvp 18896/2013), a v súdnom konaní vedenom pod sp. zn. 11 Cb 126/2011, v ktorom vystupuje v opačnom procesnom postavení o náhradu škody v sume 17 592,78 € proti žalovaným 1. J. V. a 2. Ing. P. H. (Rvp 18897/2013), vzniesla proti zákonnému sudcovi námietky zaujatosti, ktoré odôvodnila tým, že zákonný sudca sústavne porušuje jej práva ako účastníka konania, a tiež tým, že podala už 3 podnety na začatie disciplinárneho konania proti zákonnému sudcovi, na základe ktorých ministerka spravodlivosti požiadala predsedníčku okresného súdu, aby dohliadla nad plynulosťou súdneho konania.

Zákonný sudca k podaným námietkam zaujatosti uviedol, že ich považuje za nedôvodné, cíti sa byť v oboch veciach nestranný, pričom o vyvolanie konfliktného vzťahu sa snaží sťažovateľka.

Krajský súd napadnutými uzneseniami námietkam zaujatosti vzneseným sťažovateľkou nevyhovел a zákonného sudcu z prejednávania a rozhodovania

vo veciach vedených okresným súdom pod sp. zn. 6 Cb 48/2008 (Rvp 18896/2013) a sp. zn. 11 Cb 126/2011 (Rvp 18897/2013) nevyhlásil.

V obidvoch sťažnosťami napadnutých rozhodnutiach krajský súd podľa názoru sťažovateľky „paušalizoval jednotlivé porušenia“ jej práv zo strany zákonného sudcu, keď konštatoval, že týchto procesných pochybení sa sudca dopustil „výlučne v súvislosti s nedôsledným odôvodnením rozhodnutia“, s čím sťažovateľka nemôže súhlasiť. Uznesenia krajského súdu považuje sťažovateľka za nepreskúmateľné aj z dôvodu, že krajský súd „sa obmedzil na posúdenie iba jedného z početných porušení“ jej práv a „ani sa nepokúsil vysporiadať sa s ostatnými porušeniami...“ práv sťažovateľky. Rovnako odvolanie krajského súdu na právnu a skutkovú obťažnosť prerokovávaných vecí (sp. zn. 6 Cb 2/2008 a sp. zn. 6 Cb 8/2008) bez akéhokoľvek odôvodnenia skutočností, z ktorých táto obťažnosť vyplýva, a to bez ohľadu na bezpredmetnosť tohto argumentu, je podľa sťažovateľky nesplnením povinnosti krajského súdu náležite odôvodniť svoje závery v napadnutých uzneseniach.

Sťažovateľka v sťažnosti ďalej namietala, že krajský súd svoje rozhodnutia zaťažil vadami nepreskúmateľnosti aj vo vzťahu k tvrdeniu, že za okolnosti nasvedčujúce možnej zaujatosti zákonného sudcu nepovažoval ani podnety sťažovateľky na začatie disciplinárneho konania voči sudcovi, a to napriek poukazovaniu sťažovateľky na judikatúru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, ako aj ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov považuje sťažovateľka uznesenia krajského súdu, ktorými nevyhlásil zákonného sudcu okresného súdu z prerokovania a rozhodovania vecí vedených týmto súdom bez náležitého odôvodnenia, za porušenie svojich v sťažnosti označených práv. Súčasne vychádzajúc z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva a ústavného súdu sú podľa sťažovateľky uznesenia krajského súdu svojvoľné a arbitrárne, a to najmä z hľadiska nedostatočného posúdenia objektívneho a subjektívneho hľadiska nestrannosti sudcu. Všetky sťažovateľkou uvádzané okolnosti sú podľa jej názoru objektívne spôsobilé vyvolať oprávnené pochybnosti o nestrannosti zákonného sudcu.

Vo veci samej sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd rozhodol nálezom, v ktorom vysloví porušenie jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 1 ústavy, podľa čl. 36 ods. 1 a čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práv podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami, zruší napadnuté uznesenia a veci vráti na ďalšie konanie a prizná jej úhradu trov konania.

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosti sťažovateľky prerokoval na neverejnom zasadnutí.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

II.A K spoločnému prerokovaniu vecí

Podľa § 31a zákona o ústavnom súde ak tento zákon neustanovuje inak a povaha vecí to nevyklučuje, použijú sa na konanie pred ústavným súdom primerane ustanovenia zákona

č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“). V zmysle § 112 ods. 1 OSP v záujme hospodárnosti konania môže súd spojiť na spoločné konanie vecí, ktoré sa uňho začali a skutkovo spolu súvisia alebo sa týkajú tých istých účastníkov. Zákon o ústavnom súde nemá osobitné ustanovenie o spojení vecí, avšak v súlade s citovaným § 31a zákona o ústavnom súde možno v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy použiť na prípadné spojenie vecí primerane § 112 ods. 1 OSP.

S prihliadnutím na obsah sťažností vedených ústavným súdom pod sp. zn. Rvp 18896/2013 a sp. zn. Rvp 18897/2013 a z tohto obsahu vyplývajúcu právnu a skutkovú súvislosť uvedených sťažností a taktiež prihliadajúc na totožnosť v osobe sťažovateľky a krajského súdu, proti ktorým tieto sťažnosti smerujú, rozhodol ústavný súd uplatniac citované právne normy tak, ako to je uvedené v bode I výroku tohto uznesenia.

II.B K namietanému porušeniu označených práv sťažovateľky napadnutými uzneseniami krajského súdu

O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, porušenie ktorého sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

Ústavný súd predbežne prerokoval sťažnosti sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na ich odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Sťažovateľka v sťažnostiach namietala porušenie svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, základného práva

na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy a podľa čl. 38 ods. 1 listiny, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutými uzneseniami, ktorými krajský súd nevyhovел námietkam zaujatosti vznesených sťažovateľkou voči zákonnému sudcovi a rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokovania a rozhodovania vecí vedených okresným súdom pod sp. zn. 11 Cb 126/2011 a sp. zn. 6 Cb 48/2008.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 48 ods. 1 ústavy nikto nesmie byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Podľa § 14 ods. 1 OSP sudcovia sú vylúčení z prejednávania a rozhodovania vecí, ak so zreteľom na ich pomer k veci, k účastníkom alebo k ich zástupcom možno mať pochybnosti o ich nezaujatosti.

Podľa § 14 ods. 3 OSP dôvodom na vylúčenie sudcu nie sú okolnosti, ktoré spočívajú v postupe sudcu v konaní o prejednávanej veci alebo v jeho rozhodovaní v iných veciach.

Podľa § 15 ods. 1 OSP ak sa sudca dozvie o skutočnostiach, pre ktoré je vylúčený, oznámi to neodkladne predsedovi súdu. V konaní môže zatiaľ urobiť len také úkony, ktoré nepripúšťajú odklad. Predseda súdu môže prideliť vec inému sudcovi, ak s tým sudca, o ktorého vylúčenie ide, súhlasí; pridelenie zabezpečí podľa osobitného predpisu. Ak ide o vylúčenie sudcu podľa § 14 ods. 1 a predseda súdu je toho názoru, že nie je dôvod pochybovať o nezaujatosti sudcu, predloží vec na rozhodnutie súdu uvedenému v § 16 ods. 1 OSP.

Podľa § 15a ods. 1 OSP účastníci majú právo z dôvodov podľa § 14 ods. 1 uplatniť námietku zaujatosti voči sudcovi, ktorý má vec prejednať a rozhodnúť.

Podľa § 15a ods. 2 OSP účastník môže uplatniť námietku zaujatosti podľa odseku 1 najneskôr na prvom pojednávaní, ktoré viedol sudca, o ktorého vylúčenie ide, alebo do 15 dní, odkedy sa mohol dozvedieť o dôvode, pre ktorý je sudca vylúčený.

Podľa § 15a ods. 3 OSP v námietke zaujatosti musí byť uvedené, proti komu smeruje, dôvod, pre ktorý má byť sudca vylúčený, a kedy sa účastník podávajúci námietku zaujatosti o dôvode vylúčenia dozvedel. Na podanie, ktoré nespĺňa náležitosti námietky zaujatosti, súd neprihliadne; v tomto prípade sa vec nadriadenému súdu nepredkladá.

Podľa § 16 ods. 1 OSP súd predloží vec nadriadenému súdu s vyjadrením sudcu na rozhodnutie o námietke zaujatosti do 15 dní od jej podania. Ak sa spis zároveň predkladá odvolaciemu súdu na rozhodnutie o odvolaní, vec sa predloží až po vykonaní úkonov spojených s predložením veci odvolaciemu súdu. O tom, či je sudca vylúčený, rozhodne do desiatich dní od predloženia veci nadriadený súd v senáte; touto lehotou nie je viazaný, ak rozhoduje zároveň o odvolaní. O vylúčení sudcov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodne do desiatich dní iný senát tohto súdu.

Ústavný súd v súlade so svojou ustálenou judikatúrou konštatuje, že obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru sú obdobné záruky, že vec bude spravodlivo prerokovaná nezávislým a nestranným súdom postupom ustanoveným zákonom. Z uvedeného dôvodu v týchto právach nemožno vidieť podstatnú odlišnosť (II. ÚS 27/07, I. ÚS 275/2010).

Zo sťažností možno vyvodiť, že sťažovateľka vidí porušenie ňou označených práv v tom, že krajský súd v napadnutých uzneseniach vyslovil podľa sťažovateľky nesprávne a arbitrárne skutkové a právne závery, pokiaľ ide o posúdenie ňou vznesených námietok zaujatosti zákonného sudcu. Súčasne sťažovateľka považuje napadnuté uznesenia krajského súdu za náležite neodôvodnené.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že obsahom základného práva na súdnu a inú právnu ochranu (ako aj práva na spravodlivý proces) je umožniť každému reálny prístup k súdu, pričom tomuto právu zodpovedá povinnosť súdu o veci konať a rozhodnúť (napr. II. ÚS 88/01), ako aj konkrétne procesné garancie v súdnom konaní. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti, ktorý rozhoduje o sťažnostiach týkajúcich sa porušenia základných práv a slobôd vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je v zásade oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Právomoc ústavného súdu konať a rozhodovať podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o namietaných porušeníach ústavou alebo príslušnou medzinárodnou zmluvou garantovaných práv a slobôd je daná v prípade, že je vylúčená právomoc všeobecných súdov, alebo v prípade, že účinky výkonu tejto právomoci všeobecným súdom nie sú zlučiteľné so súvisiacou ústavnou úpravou alebo úpravou v príslušnej medzinárodnej zmluve (I. ÚS 225/03, I. ÚS 334/08).

Ústavný súd z tohto hľadiska preskúmal napadnuté uznesenia, ktorými krajský súd rozhodol, že zákonný sudca nie je vylúčený z prerokúvania a rozhodovania vecí vedených okresným súdom pod sp. zn. 11 Cb 126/2011 a sp. zn. 6 Cb 48/2008. Aj keď odôvodnenie napadnutých uznesení krajského súdu je podľa názoru ústavného súdu na hranici ústavnej akceptovateľnosti, súčasne ho ústavný súd hodnotí ako ústavne aprobovateľné s tým, že z neho nemožno vyvodit' taký odklon od výkladových alebo procesných štandardov všeobecných súdov, ktorý by bolo možné označiť za svojvoľný.

Krajský súd v odôvodnení oboch napadnutých uznesení totožne uviedol:

„V súlade so stanoviskom žalovaného dôvodom pre vznik pochybností o nezaujatosti sudcu a v konečnom dôsledku aj pre rozhodnutie o jeho vylúčení z prejednávania

a rozhodovania veci za určitých podmienok nepochybne môžu byť aj procesné pochybenia sudcu zjavne znevýhodňujúce alebo naopak zvýhodňujúce jednu z procesných strán voči druhej procesnej strane.

Nestrannosť sudcu aj v takomto prípade nemožno posudzovať iba na základe subjektívneho stanoviska sudcu, avšak ani iba na základe subjektívneho stanoviska dotknutého účastníka konania, ale aj na základe konkrétnych objektívnych okolností, vrátane okolností týkajúcich sa flagrantnosti a závažnosti – intenzity porušenia procesného predpisu, z ktorých by bolo prípadne možné usudzovať priamo na zvýhodňujúci či poškodzujúci zámer sudcu.

V danom prípade sa sudca Mgr. Z. v konaní Okresného súdu Piešťany 6Cb/2/2008, ktorého účastníkom bol žalobca v inom procesnom postavení, dopustil procesných pochybení v roku 2008, a v konaní 6Cb/8/2008 v roku 2011 výlučne v súvislosti s nedôsledným odôvodnením rozhodnutia (podľa zaužívanej súdnej praxe môžu byť nedostatky odôvodnenia rozhodnutia posudzované ako postup súdu odnímajúci účastníkovi možnosť konať pred súdom), ktoré aj s prihliadnutím na právnu a skutkovú obťažnosť prejednávanych vecí, ako aj skutočnosť, že žalobca je obchodnou spoločnosťou, a absenciu akýchkoľvek iných okolností nasvedčujúcich možnej zaujatosti sudcu voči tomuto účastníkovi (za takéto okolnosti nepovažoval súd podnety žalobcu na začatie disciplinárneho konania voči sudcovi), bez snahy zľahčovať procesné pochybenia namietaného sudcu, neposkytujú vznesenej námietke objektívny základ.“

Sťažovateľka je toho názoru, že krajský súd nevzal do úvahy skutočnosti vyplývajúce z ústavného princípu garantujúceho nestrannosť sudcu najmä z objektívneho hľadiska. Dôvodom na vylúčenie sudcu v zmysle tohto hľadiska je už samotná pochybnosť o tom, že status sudcu v určitej pozícii môže vyvolať pochybnosť niektorého z účastníkov v spore, že sudca neposkytuje garanciu nestrannosti.

Zásada zákonného sudcu predstavuje v právnom štáte jednu zo základných garancií nezávislého a nestranného rozhodovania súdu a sudcu. Táto zásada je ústavnou zárukou pre každého účastníka konania, že v jeho veci bude rozhodovať súd a sudcovia, ktorí sú na to povolaní podľa vopred známych pravidiel, ktoré sú obsahom rozvrhov práce

upravujúcich pridelovanie súdnych prípadov jednotlivým sudcom tak, aby bola zachovaná zásada pevného pridelovania súdnej agendy a aby bol vylúčený (pre rôzne dôvody a rozličné účely) výber súdov a sudcov „ad hoc“ (m. m. I. ÚS 239/04, IV. ÚS 257/07). Rozhodovanie vecí zákonným sudcom (aj súdom) je tak základným predpokladom na naplnenie podmienok spravodlivého procesu.

V tejto spojitosti treba uviesť, že základné právo na spravodlivý proces je za určitých presne vymedzených podmienok definovaných ústavou alebo zákonom obmedziteľné [pri zachovaní princípu proporcionality (II. ÚS 149/09)]. K takému zákonnému obmedzeniu tohto základného práva dochádza aj v dôsledku rozhodnutia o vylúčení sudcu z prejednávania a rozhodnutia vecí podľa § 14 ods. 1 OSP. Takéto rozhodnutie je bezpochyby výnimkou zo základného práva na spravodlivý proces a jeho obsahu, ktorý tvorí aj základné právo na nestranný súd alebo na nestranného sudcu.

Ak je rozhodnutie o vylúčení sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí, v ktorej sa stal zákonom ustanoveným spôsobom zákonným sudcom, výnimkou, znamená to, že takáto výnimka ako každá výnimka zo základného práva alebo slobody sa musí vykladať reštriktívne, najmä tak, aby sa zachovala podstata a zmysel posudzovaného základného práva (na nestranného sudcu), ako aj podstata a zmysel základného práva na spravodlivý proces.

K vylúčeniu sudcu z prerokovania a rozhodovania vecí môže dôjsť aj pri zohľadnení sťažovateľkou akcentovanej tzv. teórie zdania uplatňovanej v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva iba v prípade, keď je celkom zjavné, že jeho vzťah k danej veci, účastníkom alebo ich zástupcom dosahuje taký charakter a intenzitu, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti nebude môcť rozhodovať „sine ira et studio“, teda nezávisle a nestranne.

Skutočnosti uvádzané sťažovateľkou v námietke zaujatosti vznesenej proti zákonnému sudcovi a v sťažnosti podľa čl. 127 ústavy však podľa názoru ústavného súdu v danom prípade prijatie takéhoto záveru neumožňujú.

Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd vyhodnotil argumentáciu sťažovateľky odôvodňujúcu porušenie ňou označených práv ako takú, ktorá nespôsobuje na ústavou i dohovorom garantovaných právach sťažovateľky ujmu takej intenzity, ktorá by mohla zakladať dôvod na vyslovenie ich porušenia po prípadnom prijatí sťažností na ďalšie konanie

Vzhľadom na odmietnutie sťažností ako celku sa už ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky na ochranu ústavnosti nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. novembra 2013